

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV: UZATVÁRAM PRÍPAD NEZÁKONNÉHO VYMÁHANIA POPLATKOV ZA ŠTÁTNU KARANTÉNU. RIEŠENIE MÔŽE PRIJAŤ UŽ LEN PARLAMENT. IDE CELKOVO O SUMU 1 564 532,29 EUR

Bratislava 28. októbra 2024

Dňa 25. októbra 2024 verejný ochranca práv informoval poslancov a poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky o svojom stanovisku vo veci nezákonného vymáhania poplatkov za karanténu v zariadeniach, ktoré určil štát, resp. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“) počas pandémie ochorenia COVID-19. Poukázal na možnosť prijatia legislatívneho kroku, ktorý by bol akousi formou rehabilitácie osôb, ktoré boli postihnuté nezákonným stavom.

Úplné znenie stanoviska tvorí **prílohu tlačovej správy**.

„Ja a moja **predchodkyňa Mária Patakyová**, sme **pri svojej činnosti zaznamenali** viacero podnetov, v **ktorých** sme dospeli k **záveru o porušení zákonov** ministerstvom **vnútra pri vymáhaní nákladov za umiestnenie osôb** v **určených karanténnych zariadeniach (tzv. povinná štátna karanténa)**. **Spôsob vymáhania úhrady nákladov bol zo strany ministerstva vnútra v rozpore so zákonom o ochrane verejného zdravia**. Ako **verejný ochranca práv som zo svojej pozície urobil všetko preto, aby bolo vymáhanie nákladov za štátnu karanténu, ktoré sa dialo nezákonným spôsobom, zastavené**. Jedným z krokov, **ktorý som ešte využil**, bolo **informovať vládu Slovenskej republiky**. **Vláda Slovenskej republiky uložila ministrovi vnútra predložiť na rokovanie vlády návrh stanoviska, čo oceňujem**. **Minister vnútra sa však vyjadril, že bez zmeny právnej úpravy nemôže nič vykonať, t. j. že nemôže ľuďom ani vrátiť prijaté plnenia, ale ani upustiť od vymáhania poplatkov**. **Podľa informácií ministerstva vnútra ide celkovo o sumu 1 564 532,29 eur pričom ku dňu 11.7.2024 boli neuhradené poplatky v sume 201 840,24 eur**. **Hoci ako verejný ochranca práv zastávam názor, že náklady sú vymáhané nezákonne, privítal by som, ak by Národná rada Slovenskej republiky prijala právnu úpravu, ktorú naznačuje aj samotné ministerstvo vnútra**. **Bol by to pozitívny legislatívny krok, ktorý by viedol k akejsi forme rehabilitácie dotknutých osôb.**“ uviedol verejný ochranca práv.

Súvisiace tlačové správy

<https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/06/Tlacova-sprava-VOP-17.07.2023.pdf>

<https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/07/Tlacova-sprava-VOP-10.-07.-2024.pdf>

PRÍLOHA K TLAČOVEJ SPRÁVE zo dňa 28.10.2024

do rúk poslankýň a poslancov Národnej rady Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1

Doručované e-mailom
poslancom a poslankyniam Národnej rady Slovenskej republiky
Ústavnoprávny výbor Národnej rady Slovenskej republiky
Klub SMER - sociálna demokracia
Klub HLAS - sociálna demokracia
Klub Slovenská národná strana
Klub Progresívne Slovensko
Klub Sloboda a Solidarita
Klub KDH
Klub SLOVENSKO, ZA ĽUDÍ, KÚ

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo

Bratislava

4587/2024/KVOP

25.10.2024

Informácia vo veci nezákonného vymáhania poplatkov za karanténu v štátom určených zariadeniach Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky počas pandémie ochorenia COVID-19

Možnosť prijatia legislatívneho kroku - rehabilitácia osôb, ktoré boli postihnuté nezákonným stavom

Vážená pani poslankyňa Národnej rady Slovenskej republiky,
vážený pán poslanec Národnej rady Slovenskej republiky,

aj v nadväznosti na minulé listy mi dovoľte sa na Vás obrátiť a sprostredkovať Vám poznatky vychádzajúce z mojej činnosti.

Ako verejný ochranca práv odvodzujúci svoj mandát od poslankyň a poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (tzv. parlamentný ombudsman), považujem za potrebné informovať Vás o svojich **poznatkoch priebežne a pri takej príležitosti, keď je možné dať Vám do pozornosti ľudskoprávny štandard týkajúci sa predmetu návrhu zákona.**

V rámci môjho funkčného obdobia sa nechcem obmedziť len na každoročnú prípravu a predloženie správy o činnosti podľa ustanovenia § 23 a nasl. zákona o verejnom ochrancovi práv, ale chcem **priebežne, v nadväznosti na aktuálne nadobudnuté poznatky**, tieto poskytovať tak, aby ich Národná rada Slovenskej republiky mohla legislatívne zužitkovať.

Ja, ako aj moja predchodkyňa, sme pri svojej činnosti zaznamenali viacero podnetov, v ktorých sme dospeli k záveru o porušení zákonov Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo vnútra“) pri vymáhaní nákladov za umiestnenie občanov v určených karanténnych zariadeniach (tzv. povinná štátna karanténa) pri príchode zo zahraničia v prvej vlnе pandémie ochorenia COVID-19.

Po vykonaní karantény v určenom zariadení zasielalo ministerstvo vnútra dotknutým osobám faktúry, ktorými vymáhalo náklady vzniknuté počas karanténneho umiestnenia v určených zariadeniach. V prípadoch, kedy osoby tieto faktúry neuhradili, ministerstvo vnútra tieto pohľadávky vymáhalo prostredníctvom civilných sporových konaní na súdoch. Exekučné tituly v podobe právoplatných rozsudkov civilných súdov ministerstvo vnútra v prípade nezaplatenia postúpilo Slovenskej konsolidačnej, a. s. na ich ďalšie vymáhanie. Viaceré súdne konania a vymáhanie viacerých pohľadávok prebieha aj v súčasnosti.

Podávatelia namietali nezákonnosť spôsobu vymáhania nákladov súvisiacich s ich umiestnením v štátom určených karanténnych zariadeniach. Išlo o náklady za stravu v karanténnych zariadeniach, ktoré vystavovalo ministerstvo vnútra, s odvolaním sa na ust. § 58 ods. 2 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 20.07.2020 (ďalej len „zákon o ochrane verejného zdravia“).

V týchto prípadoch som však, na základe podnetov, dospel k záveru (rovnako, ako Mária Patakyová, moja predchodkyňa vo funkcii), že spôsob vymáhania úhrady nákladov súvisiacich s umiestnením podávateľov v určených karanténnych zariadeniach zo strany ministerstva vnútra bol **v rozpore so zákonom o ochrane verejného zdravia.**

So snahou o čo najefektívnejšie riešenie vzniknutej situácie ešte bývalá verejná ochrankyňa práv postúpila uvedené podnety podávateľov na vybavenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Príslušný prokurátor postúpené podnety meritórne nepreskúmal, avšak len z procesných dôvodov, keďže bol toho názoru, že charakter faktúr vystavovaných

ministerstvom vnútra vylučuje dozor prokurátora z dôvodu nedostatku pôsobnosti, čo verejnej ochrankyni práv oznámil listom zo dňa 02.02.2022.

Z ďalších podnetov, ktoré mi boli doručené v roku 2023 však vyplynulo, že ministerstvo vnútra naďalej od viacerých fyzických osôb vymáha úhrady nákladov za stravu počas umiestnenia v štátom určených karanténnych zariadeniach.

Keďže žiadny právny predpis **neopravňuje ministerstvo vnútra na vymáhanie nákladov** spojených s umiestnením osôb v povinnej štátnej karanténe, ako aj preto, **že spôsob a forma vymáhania týchto nákladov** je v rozpore so zákonom, upozornil som na tieto nedostatky vládu Slovenskej republiky a **apeloval som na vládu Slovenskej republiky, aby ministerstvu vnútra uložila povinnosť ukončiť túto nezákonnú prax.**

Dôvody nezákonnosti vydávania faktúr za povinné umiestnenie v štátom určených zariadeniach

Všetky podnety preskúmané verejným ochrancom práv sa týkali povinnej izolácie osôb v štátom určených karanténnych zariadeniach podľa § 12 ods. 2 písm. f) zákona o ochrane verejného zdravia v období od marca 2020 do júna 2020 (vrátane). Napriek skutočnosti, že v uvedenom období bol zákon o ochrane verejného zdravia trikrát novelizovaný (zákonmi č. 69/2020 Z. z., č. 119/2020 Z. z. a č. 125/2020 Z. z.), počas celého uvedeného obdobia nebola otázka úhrady nákladov za plnenie karanténnych opatrení zmenená.

Podľa § 58 ods. 2 zákona o ochrane verejného zdravia *„Náklady, ktoré vzniknú pri plnení povinností ustanovených týmto zákonom a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi upravujúcimi ochranu verejného zdravia, uhrádza ten, kto je povinný tieto povinnosti plniť.“*

V období od marca do júna 2020 nariadil osobám, ktoré vstúpili na územie Slovenskej republiky zo zahraničia, karanténu, resp. izoláciu v štátom určených zariadeniach Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „úrad verejného zdravotníctva“) podľa § 5 ods. 4 písm. k) a § 12 ods. 2 písm. f) zákona o ochrane verejného zdravia.

Tieto nariadenia boli formálne prijímané ako opatrenia úradu verejného zdravotníctva pri ohrození verejného zdravia – napr. sp. zn. OLP/3012/2020 zo dňa 04.04.2020, sp. zn. OLP/3172/2020 zo dňa 17.04.2020, sp. zn. OLP/3353/2020 zo dňa 29.04.2020.

Podľa § 5 ods. 4 písm. x) zákona o ochrane verejného zdravia *„Úrad verejného zdravotníctva prejednáva priestupky a iné správne delikty, ukladá pokuty a povinnosť nahradiť náklady podľa § 56 až 58“.*

Z citovaného ustanovenia jasne vyplýva, že ukladať povinnosť uhradiť náklady vzniknuté pri povinnosti vykonania izolácie/karantény v štátom určených zariadeniach, **bol príslušný úrad verejného zdravotníctva, nie ministerstvo vnútra.**¹

Podľa § 59 ods. 1 zákona o ochrane verejného zdravia „Orgány verejného zdravotníctva v konaní o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb postupujú podľa všeobecných predpisov o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak.“

Ustanovenie § 59 ods. 2 zákona o ochrane verejného zdravia následne obsahuje taxatívny výpočet konaní orgánov verejného zdravotníctva, na ktoré sa všeobecný predpis o správnom konaní - zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) – nevzťahuje. V tomto výpočte však konanie o uložení povinnosti nahradiť náklady podľa § 58 ods. 2 zákona o ochrane verejného zdravia nie je uvedené. To znamená, že v konaní o uložení povinnosti nahradiť vzniknuté náklady, ktoré vznikli pri plnení povinností ustanovených zákonom o ochrane verejného zdravia, sa v plnom **rozsahu aplikuje správny poriadok.**

Ukladanie povinnosti uhradiť náklady, ktoré vznikli pri plnení povinnosti podľa § 12 ods. 2 písm. f) zákona o ochrane verejného zdravia (povinnosť podrobiť sa izolácii v štátom určenom zariadení), malo byť **ukladané po vykonaní správneho konania vo forme rozhodnutia podľa § 46 a nasl. správneho poriadku, so všetkými náležitosťami podľa § 47 správneho poriadku.**

Z uvedených dôvodov zastávam názor, že nezákonnosť vydávania faktúr a ukladanie povinnosti úhrady nákladov vzniknutých v súvislosti s povinnou, nariadenou izoláciou v štátom určených zariadeniach, spočíva predovšetkým v troch oblastiach:

1. povinnosť úhrady nákladov bola/je ukladaná nepríslušným orgánom – ministerstvom vnútra;
2. tieto povinnosti sú ukladané nezákonným postupom, kedy nedochádza k vykonaniu správnych konaní podľa správneho poriadku, čím sú osoby povinné uhradiť zasielané faktúry zbavené možnosti uplatnenia svojich procesných práv, ktoré im priznáva správny poriadok a
3. akty orgánov verejnej správy (faktúry) trpia absolútnym nedostatkom formy rozhodnutia, keďže v zmysle citovaných právnych predpisov sa na ukladanie povinnosti uhradiť náklady vzniknuté pri izolácii v štátom určených zariadeniach má v plnom rozsahu aplikovať správny poriadok, pričom povinnosti uhradiť náklady musia byť v zmysle právnej úpravy uložené vo forme rozhodnutia podľa správneho poriadku.

Uvedené faktúry, ako **kvázi-rozhodnutia, nespĺňajú ani jednu z náležitostí**, ktoré na rozhodnutie kladie § 46 správneho poriadku. Faktúry nie sú v súlade so zákonom, keďže nie

¹ § 58 ods. 2 v spojení s § 5 ods. 4 písm. k) a s § 12 ods. 2 písm. f) zákona o ochrane verejného zdravia.

sú výsledkom správneho konania. Nevydal ich príslušný orgán (ktorým bol úrad verejného zdravotníctva, nie ministerstvo vnútra). **Neobsahujú žiadne z predpísaných náležitostí rozhodnutia** (§ 47 správneho poriadku) a ťažko možno hovoriť i o spoľahlivo zistenom stave veci, keďže pri vydávaní faktúr neprebehlo správne konanie, v rámci ktorého by boli osoby povinné hradiť náklady za izoláciu oprávnené sa vyjadriť k stavu veci, predkladať dôkazy, skutkové či právne tvrdenia, a tiež nemohli tieto akty napadnúť opravnými prostriedkami a pod.

Ministerstvo vnútra vzťah medzi ním a osobami umiestnenými v karanténe považuje za súkromnoprávny zmluvný vzťah. Treba však uviesť, že náklady za stravu nevznikli na základe zmluvy uzavretej medzi ministerstvom vnútra a osobami umiestnenými v povinnej štátnej karanténe. Tieto náklady vznikli počas výkonu opatrení nariadených orgánom verejnej moci (úradom verejného zdravotníctva) a povinná štátna karanténa **mala charakter uloženia verejno-mocenskej povinnosti, bez súhlasu osôb umiestnených v povinnej štátnej karanténe**. Práve z toho dôvodu zákon o ochrane verejného zdravia vyžadoval, aby bola povinnosť úhrady nákladov spojených s výkonom nariadených verejno-mocenských opatrení vymáhaná v správnom konaní (na základe rozhodnutí vydávaných príslušným správnym orgánom podľa správneho poriadku), a nie ako **súkromnoprávny – zmluvný vzťah** medzi ministerstvom vnútra a osobami umiestnenými v povinnej, štátom nariadenej karanténe.

Fyzické osoby neboli v karanténnych zariadeniach umiestnené z vlastnej vôle, na základe zmluvného vzťahu (napr. zmluvy o ubytovaní), ale z dôvodu plnenia uloženej povinnosti izolácie v určených zariadeniach podľa § 12 ods. 2 písm. f) zákona o ochrane verejného zdravia, ktorá im bola uložená v tom čase platnými opatreniami úradu verejného zdravotníctva, teda orgánom verejnej správy pri výkone verejnej správy. Z toho dôvodu je pochybná aj samotná forma požadovanej úhrady nákladov vo **forme faktúr, ktoré sa bežne používajú v rámci plnenia v súkromnoprávných záväzkových vzťahoch**.

Som si vedomý skutočnosti, že mnohé osoby, ktoré boli umiestnené v povinnej štátnej karanténe, už faktúry vystavené ministerstvom vnútra uhradili a v ďalších prípadoch boli nároky ministerstva vnútra potvrdené súdmi v civilných sporových konaniach. Mám vedomosť i o tom, že v niektorých prípadoch stále prebiehajú civilné sporové konania, v ktorých si ministerstvo vnútra nárokuje úhradu nákladov za stravu počas povinnej štátnej karantény. Vo väčšine prípadov je to však preto, že fyzické osoby **nedisponujú dostatočnými právnymi znalosťami, na základe ktorých by boli schopné uplatniť uvedené námietky nezákonnosti faktúr vystavených ministerstvom vnútra**.

Z uvedených dôvodov som apeloval na (v tom čase) ministra vnútra Ivana Šimka, ako aj na súčasného ministra vnútra Matúša Šutaja Eštoka, aby ministerstvo vnútra prehodnotilo pokračovanie v súdnych sporoch a pri vymáhaní úhrady takto vzniknutých pohľadávok, ktoré k dnešnému dňu ešte neboli uhradené.

Ministerstvo vnútra **naďalej pokračovalo v nezákonom vymáhaní nákladov za povinné umiestnenie osôb v určených karanténnych zariadeniach.**

Uznesenie vlády SR č. 447 z 10. júla 2024

Následne som zaslal stanovisko vláde Slovenskej republiky, ktorá uložila uznesením vlády SR č. 447 z 10. júla 2024 ministrom vnútra Slovenskej republiky predložiť na rokovanie vlády SR návrh stanoviska vo veci vyrozumenia verejného ochrancu práv, a to v termíne do 4. septembra 2024.²

Stanovisko Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vo veci vyrozumenia verejného ochrancu práv

V prílohe zaslané stanovisko ministerstva vnútra uvádza, že „*minister vnútra SR ako vedúci ústredného orgánu štátnej správy musí pri svojej činnosti vždy postupovať v súlade s aktuálne platnou právnou úpravou. V prípade, ak by došlo k zmene platnej právnej úpravy a to tak, že povinnosť úhrady predmetných **nákladov zanikne**, prípadne bude zakotvená povinnosť príslušných orgánov štátnej správy **vrátiť prijaté plnenia**, bude minister postupovať podľa takejto právnej úpravy a zabezpečí všetky potrebné kroky.*“

III. Záver

Hoci ako verejný ochranca práv zastávam názor, že náklady sú vymáhané nezákonne, privítal by som ak by Národná rada Slovenskej republiky prijala právnu úpravu, ktorú naznačuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v priloženom Stanovisku Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vo veci vyrozumenia verejného ochrancu práv. Bol by to pozitívny legislatívny krok, ktorý by viedol k akejsi forme rehabilitácie osôb, ktoré boli postihnuté nezákonným stavom, ktorý som zistil ja, ako aj moja predchodkyňa.

Róbert Dobrovodský, v. r.
verejný ochranca práv

² <https://vop.gov.sk/ocenujem-dnesne-rozhodnutie-vlady-vo-veci-nezakonneho-vymahania-poplatkov-za-karantenu-v-statom-urcenyh-zariadeniach-ministerstvom-vnutra-slovenskej-republiky/>

Príloha: Stanovisko Ministerstva vnútra SR vo veci vyrozumenia verejného ochrancu práv
(vypracované na základe uznesenia vlády SR č. 447 z 10. júla 2024)

Na vedomie:

Vážený pán
Róbert Fico
predseda vlády Slovenskej republiky
Úrad vlády Slovenskej republiky
Námestie slobody 1
813 70 Bratislava

Vážený pán
Matúš Šutaj Eštok
minister
Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Pribinova 2
812 72 Bratislava